

ადვოკატ-მედიატორის ცალკეულ ეთიკურ ვალდებულებათა თავისებურება და რეგულირების აუცილებლობა**

საქართველოში მედიაციის ინსტიტუტი მხარდაჭერილია სახელმწიფო პოლიტიკით და მისი წარმატებული ფუნქციონირება, დავის გადაწყვეტის მექანიზმების ერთიან ჯგუფში, სისტემაში, საჯარო ინტერესის გამოხატულებაა. მედიაცია არის სამართლებრივი, სოციალური სტაბილურობისა და დიალოგის უზრუნველყოფის მნიშვნელოვანი მექანიზმი და სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელების აპოლიტიკური საშუალება.

მედიაციას აქვს უნარი განახორციელოს არა მხოლოდ ინდივიდის, არამედ საზოგადოების ტრანსფორმაცია, ამიტომაც ის უნდა დაეფუძნოს საჯარო აღიარებას, ფართო საზოგადოების ნდობას მედიაციის პროცესის სამართლიანობისა და ეთიკური ურღვევების მიმართ.

მედიაციის ინსტიტუციონალიზაცია დღის წესრიგში აყენებს დავის მოგვარების სამართლებრივი კულტურისა და ცნობიერების დახვეწის აუცილებლობას. აღნიშნულ ცნობიერებას მნიშვნელოვანწილად აყალიბებს ეთიკის სტანდარტების დადგენა და მათი აღსრულების ქმედითი ინსტრუმენტალური ინფრასტრუქტურის დანერგვა შიდასახელმწიფოებრივ სისტემაში.

იურისტთა მობილობა დავის ტრადიციულ ფორმალურ და ალტერნატიულ პროცედურებში სხვადასხვა სტატუსით მონაწილეობის გზით და, შესაბამისად, იურიდიული პროფესიის მუდმივად მზარდი მოთხოვნები, დღის წესრიგში აყენებს ეთიკის სტანდარტების დადგენის აუცილებლობას ადვოკატთა „ჯვარედინი პროფესიული“ პრაქტიკისა და მისი სრულყოფისათვის.

წინამდებარე სტატია ეძღვნება დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ პროცედურებში ადვოკატის ნეიტრალური მესამე პირის სტატუსით მონაწილეობის ეთიკური საფუძვლების შინაარსის კვლევას, ასევე იურიდიული პროფესიის მუდმივად მზარდი მოთხოვნების გათვალისწინებით ეთიკის ქცევის წესების დადგენის აუცილებლობას ადვოკატთა „ჯვარედინი პროფესიული“ პრაქტიკისთვის.

ადვოკატ-მედიატორის ეთიკური ქცევის სტანდარტები შესაძლებელია მოწესრიგდეს როგორც ადვოკატის მოქმედი პროფესიული ეთიკის წესების გაფართოებითა და მედიაციის პროცესში მისი ფუნქციურად განსხვავებული, ნეიტრალური როლის განსაზღვრით, ასევე შესაბამისი ქცევის ნორმების დამოუკიდებელი ეთიკის კოდექსის სახით დადგენის გზით.

* სამართლის დოქტორი, თსუ-ის იურიდიული ფაკულტეტის ასისტენტ-პროფესორი.

** ავტორი მადლობას უხდის გერმანიის აკადემიური გაცვლის სამსახურს (DAAD) მინიჭებული კვლევითი სტიპენდიისთვის, რომლის ფარგლებშიც შესაძლებელი გახდა ბერლინის ჰუმბოლდტის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის, ბერლინის სახელმწიფო ბიბლიოთეკის და ჰამბურგის მაქს-პლანკის სახელობის საზღვარგარეთის ქვეყნებისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის ინსტიტუტის კვლევითი რესურსების გამოყენებით აღნიშნული პუბლიკაციის მომზადება.

ეთიკის ნორმების ფორმირებისა და გამოყენების პროცესში მნიშვნელოვანი პრინციპი უნდა იყოს მათი ერთგვაროვანი განხორციელების უზრუნველყოფა იურიდიული პროფესიის ეთიკის სფეროში არსებული სახელმწიფო პოლიტიკის ზოგადი ჩარჩოს ფარგლებში.

საკვანძო სიტყვები: მედიაცია, ადვოკატი, მედიატორი, ინტერესთა კონფლიქტი, ნეიტრალურობა, თვითგამორკვევა, კონფიდენციალურობა, გულმოდგინება და კომპეტენცია, თანაბარი მოპყრობა, მედიაციის შეთანხმება, წარმომადგენლობა მედიაციაში, ეთიკის პოლიტიკა, ეთიკის წესები, ადვოკატ-მედიატორი, კლიენტი, ჯვარედინი პროფესიული პრაქტიკა.

I. შესავალი

იურიდიული პროფესიის მუდმივად მზარდი მოთხოვნები დღის წესრიგში აყენებს ეთიკის სფეროში არსებული რეგულაციების თანამედროვე განვითარების ტენდენციებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფას. აღნიშნული განსაკუთრებით შეეხება დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ პროცედურებში ადვოკატის ნეიტრალური მესამე პირის სტატუსით მონაწილეობის ეთიკური საფუძვლების განსაზღვრას.¹

მედიაციის ეთიკის საკითხების რეგულირება სახელმწიფო პოლიტიკის ნაწილია, რამეთუ ის უნდა ეფუძნებოდეს და ითვალისწინებდეს ეროვნულ მორალურ ღირებულებებსა და ერის სოციალურ ურთიერთობათა კულტურას. ამიტომ ეთიკის წესების დადგენა ვერ განხორციელდება აღნიშნულ სფეროში რომელიმე უნივერსალური კოდექსის ავტომატური რეცეფციით.²

ეთიკის ნორმების შემუშავება უნიკალური საშუალებაა პროცედურულ და სოციალურ სამართლიანობას შორის კავშირის უზრუნველსაყოფად და ამასთან, ის მედიატორებისთვის სახელმძღვანელო კომპასი იქნება მედიაციის პროგრამებში მონაწილეობის პროცესში.³ ამასთან, ეთიკური სტანდარტების დადგენა ხელს შეუწყობს მედიაციას იქცეს სპეციალისტებისათვის პროფესიულ მოწოდებად.⁴

იურიდიული პროფესიის რეგულირება შიდასახელმწიფოებრივ დონეზე და ფარგლებში ხორციელდება.⁵ საქართველოს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი⁶ არ ადგენს ეთი-

¹ აღნიშნული აუცილებლობის, ასევე მედიატორისა და ადვოკატის როლის ეთიკურ დილემათა შესახებ იხ. *Moffitt M.*, Loyalty, Confidentiality And Attorney-Mediators: Professional Responsibility in Cross-profession Practice, 1 Harv. Negot. L. Rev., 1996, 204, 211; *Folberg J., Golann D.*, Mediation, The Roles of Advocate and Neutral, Wolters Kluwer Law and Business, Aspen Casebook Series, Austin, Boston, Chicago, New York, The Netherlands, 2011, 424-427.

² *Rovine A.V. (ed.)*, Contemporary Issues in International Arbitration and Mediation, The Fordham Papers 2014, Fordham Law School, Brill – Nijhoff, 2015, 116, შემდგომი მითითებით.

³ *Alfini J.J.*, Mediation as a Calling: Addressing the Disconnect between Mediation Ethics and the Practices of Lawyer Mediators, South Texas Law Review, Vol. 49, 2008, 837.

⁴ იქვე.

⁵ *Brand R.A.*, Professional Responsibility in a Transnational Transactions Practice, 17, J.L. & Comm., 1998, 301-302.

⁶ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, დამტკიცებული საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის საერთო კრების მიერ 2006 წლის 15 აპრილს, 2012 წლის 8 დეკემბერს განხორციელებული ცვლილებებითა და დამატებებით.

კის საფუძვლებს ე.წ. „ჯვარედინი პროფესიული“ (*cross-professional practice*)⁷ პრაქტიკისთვის, როდესაც იურისტი სხვადასხვა სტატუსით წარმოდგება დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის პროცესებში. დავის გადაწყვეტის პროცედურებში კლიენტის წარმომადგენლობასთან ერთად, ადვოკატები ხშირად მონაწილეობენ ნეიტრალური მესამე პირის სახით. ეს ფაქტი მედიაციის პრაქტიკის გაფართოებასთან ერთად ბევრ ეთიკურ დილემას გააჩენს დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის სფეროში ჯანსაღი პრაქტიკის დამკვიდრების თვალსაზრისით. აღნიშნული პროცესებისათვის ADR⁸-ის სფეროში საქმიანობის განმახორციელებელი ინსტიტუციები მომზადებული უნდა იყვნენ ეთიკური ნორმების ფორმირების კუთხით.

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი აშშ-ის მასშტაბით პირველად მიიღეს ალაბამის შტატში⁹, რის შემდეგაც იურისტის საქმიანობის სფეროს გაფართოების შესაბამისად მრავალი სახელმძღვანელო სტანდარტი იქნა დამტკიცებული. ამ მიმართულებით, ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციამ განახორციელა სამწლიანი კვლევა, „გლობალიზაციისა და ტექნოლოგიების გავლენა იურიდიული პროფესიის ტრანსფორმაციაზე და იურისტების საქმიანობის რეგულირების განახლება ზემოაღნიშნული განვითარების კონტექსტში“¹⁰. ამ კვლევის ერთ-ერთი ძირითადი მიმართულება იყო იურისტთა მობილობა, რომელიც ხორციელდება დავის ტრადიციულ ფორმალურ და ალტერნატიულ პროცედურებში სხვადასხვა სტატუსით მონაწილეობის გზით.¹¹

მედიატორის ეთიკური სტანდარტების რეგულირების მოდელის შემუშავება დამოკიდებულია მისთვის მინიჭებული როლისა და უფლებამოსილების ფარგლებზე, ასევე სხვადასხვა ტექნიკების გამოყენების სტილზე მედიაციის პროცესში. ამასთან, მიზანშეწონილი არ იქნება კვაზი-სასამართლო იმუნიტეტის მინიჭება სასამართლო მედიატორებისათვის, რადგან ეს გულისხმობს მხარეთათვის იმ შესაძლებლობის გამორიცხვას, რომ მიმართონ დაცვის მექანიზმებს მედიატორის მიერ ეთიკური ვალდებულებების შეუსრულებლობის შემთხვევაში. საერთაშორისო დონეზე არსებობს ბევრი რეგულაცია, რომელიც ითვალისწინებს გასაჩივრების პროცედურას მედიატორის ეთიკური ვალდებულებების დარღვევის გამოვლენისას.¹²

⁷ იხ. *Moffitt M.*, Loyalty, Confidentiality And Attorney-Mediators: Professional Responsibility in Cross-profession Practice, 1 Harv. Negot. L. Rev., 1996, 211.

⁸ Alternative Dispute Resolution - დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა.

⁹ *Parley L.*, A brief History of Legal Ethics, 33 Fam. L.Q., 1999, 637.

¹⁰ American Bar Association Commission on Ethics, 20/20, Introduction and Overview, <http://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/ethics_2020/20121112_ethics_20_20_overarching_report_final_with_disclaimer.authcheckdam.pdf>.

¹¹ ABA Commission on Ethics 20/20, Resolution 105D (Aug. 6, 2012), <http://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/ethics_2020/2012_hod_annual_meeting_105d.pdf>http://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/ethics_2020/2012_hod_annual_meeting_105d.authcheckdam.pdf.

¹² National Standards for Court-Connected Mediation Programs, Center for Dispute Settlement and Institute of Judicial Administration, 1992, Standard 2.6; Draft of Principles of ADR Provider Organizations, CRP-Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 1999, 2000-2002, Principle IV, VI, Complaint and Grievance Mechanisms; *Waldman E.*, Mediation Ethics, Cases and Commentaries, Jossey-Bass, A Wiley Imprint, United States of America, 2011, 340; *Kovach K.K.*, Mediation, Principles and Practice, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 426-427.

II. სამედიაციო საქმიანობა – იურიდიული თუ „ჯვარედინი პროფესიული“ პრაქტიკა?

საერთაშორისო პრაქტიკაში დგას საკითხი,¹³ მედიატორი რომელიც ეხმარება მხარეებს მიიღონ ნეიტრალური, მიუკერძოებელი სამართლებრივი ინფორმაცია/რჩევა ადვოკატებისგან, გაანალიზონ მათი საქმის გადაწყვეტის ალტერნატივები მედიაციის მიღმა – სასამართლო ან საარბიტრაჟო წარმოებაში, შეაფასონ საქმის ძლიერი და სუსტი სამართლებრივი ასპექტები, ფაქტობრივი მხარეები, მიიღონ ინფორმირებული,¹⁴ ურთიერთშეთანხმებული,¹⁵ თავისუფალი ნების ამსახველი გადაწყვეტილება,¹⁶ შეადგინონ გაცნობიერებული, დეტალურად განსაზღვრული და შესრულება-აღსრულებადი მედიაციის შეთანხმება, რამდენად შეიძლება ჩაითვალოს იურიდიული პრაქტიკის განმხორციელებლად? აღნიშნულის საპასუხოდ ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციის რეზოლუციით დადგენილ იქნა, რომ მედიაცია არ არის სამართლის პრაქტიკა.¹⁷

აღიარებულია, რომ იურიდიული პრაქტიკის არსებობისათვის აუცილებელია კლიენტის მონაწილეობა ურთიერთობაში.¹⁸ საქმიანობის ასეთად შეფასებისთვის არსებობს რამდენიმე კრიტერიუმი, მათგან შესაძლებელია დასახელდეს „სამართლებრივი შეფასების“ ტესტი, რომლის თანახმად, იურიდიული პრაქტიკისთვის პირს სავალდებულო წესით ესაჭიროება სპეციალური იურიდიული განათლება და უნარები. „ეს საქმიანობა გულისხმობს სამართლებრივი პრინციპების გამოყენებას, რჩევის მიცემის ან სხვაგვარი დახმარების გზით პირის საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად.“¹⁹ ეს მახასიათებელი განიმარტება ასევე როგორც „იურიდიული განათლებით შეძენილი უნარი, რომელიც გულისხმობს სამართლის ნორმებისა და ფილოსოფიური პრინციპების გამოყენებას კლიენტის კონკრეტული პრობლემის კონტექსტში, მის მოსაგვარებლად.“²⁰

ადვოკატ-მედიატორის მიერ დიდი სიფრთხილით უნდა განხორციელდეს „რეალობის ტესტის“²¹ გამოყენება, რათა ამ ტექნიკამ არ მიიღოს შეფასებითი ხასიათი და არ გადაიზარ-

¹³ State Bar of Virginia, Guidelines on Mediation and the Unauthorized Practice of Law, 1999.

¹⁴ American Academy of Matrimonial Lawyers, Rule, 8.4, <<http://www.aaml.org/library/publications/19/bounds-advocacy/3-conflict-interest>>.

¹⁵ Burnett C.G., Advising Clients About ADR: A Practical Guide to Having Difficult Conversations About Selecting Options, TSU Alternative Dispute Resolution - Yearbook 2014, Tbilisi State University National Center for Alternative Dispute Resolution, Tbilisi., 2014, 187.

¹⁶ Shin C.P., Drafting Agreements as an Attorney-Mediator: Revisiting Washington State Bar Association Advisory Opinion 2223, 89 Wash. L. Rev., 2014, 1042.

¹⁷ Kovach K.K., Mediation in a Nutshell, 3rd ed., West Academic Publishing, United States of America, 2014, 311.

¹⁸ Laflin M.E., Preserving the Integrity of Mediation through the Adoption of Ethical Rules for Lawyer-Mediators, Notre Dame Journal of Law, Ethics and Public Policy, Vol. 14, Issue 1, Art. 14, 2014, 503; Kovach K.K., Mediation in a Nutshell, 3rd ed., West Academic Publishing, United States of America, 2014, 311; Meyerson B., Lawyers Who Mediate Are Not Practicing Law, 14 Alternatives 74, 1996, მითითებულია: Alfini J.J., Press Sh.B., Stulberg J.B., Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 449.

¹⁹ Oregon State Bar v. Smith, 942 p.2 d 793, 799 (Or. App 1997), მითითებულია: Abel R.L., Lawyers in the Dock, Learning from Attorney Disciplinary Proceedings, Oxford University Press, 2010, 68.

²⁰ Committee on Prof. Ethics and Conduct of Iowa State Bar Ass'n v. Baker, 492 N.W.2 d. 695, 701, (Iowa 1992), მითითებულია: Meyerson B.E., AAA Handbook on Mediation, 2nd ed., American Arbitration Association, Juris, 2010, 764; Washington State Courts General Rule GR 24, 2002, <https://www.courts.wa.gov/court_rules/>.

²¹ Esplugues C., Louis M., New Developments in Civil and Commercial Mediation, Global Comparative Perspectives, Ius Comparatum, Springer International Publishing Switzerland, 2015, 280; Peyerwold D., Mandelbaum M.(ed.), Wage and Hour, Oakland, California, 2016, 13-18.

დოს ეთიკური ნორმების დარღვევაში. ვირჯინიის უზენაესი სასამართლოს დავების გადანყვეტის დეპარტამენტის მიერ მიღებული სტანდარტები მედიაციისა და არაავტორიზებული სასამართლის პრაქტიკის შესახებ²² განსაზღვრავს მედიატორის მიერ შეფასების განხორციელების ფარგლებს. კერძოდ, ამ სახელმძღვანელო სტანდარტების თანახმად, მედიატორმა მისი უნარების გამოყენებით უნდა უზრუნველყოს, რომ მხარეებმა დამოუკიდებლად შეაფასონ საქმის ძლიერი და სუსტი ასპექტები, ასევე, მედიაციის პროცესს მიღმა საქმის გადანყვეტის ალტერნატივები ან სავარაუდო დაბრკოლებები. ამავე სტანდარტებით, მედიატორს ეკრძალება დავის შესაძლო სამართლებრივი გადანყვეტის პროგნოზირება,²³ რადგან ამ კონტექსტში ის იჭრება ადვოკატის საქმიანობის სფეროში და ამგვარი ქმედების განხორციელება აყალიბებს კლიენტისა და ადვოკატის ურთიერთობას.²⁴

სწორედ ზემოთქმულიდან გამომდინარე დაუშვებელია მედიატორმა გასცეს იურიდიული შინაარსის რჩევა,²⁵ შეფასებითი ინფორმაცია, რამეთუ ეს ქმედება თავისთავად გამოკვეთს რომელიმე მხარის სამართლებრივ უპირატესობას და ჩაითვლება კლიენტის კონსულტაციად. აღნიშნული კი მედიატორის ნეიტრალურობის პრინციპის რღვევას განაპირობებს და იწვევს ადვოკატ-მედიატორის უფლებამოსილების წარმომადგენლის ფუნქციებად გარდასახვას.²⁶

ნეიტრალურ მესამე პირს დასაშვებია ჰქონდეს შეფასებითი ფუნქციები განსაზღვრული ფარგლებით. კერძოდ, ადვოკატ-მედიატორს შეუძლია გასცეს რჩევა ან ინფორმაცია იმ ხარისხით, სადამდეც აღნიშნული არ მიიღებს წარმომადგენლობითი (ადვოკატ-კლიენტის) ურთიერთობის შინაარსს.²⁷ მედიატორმა არ უნდა გაუზიაროს მხარეებს პერსონალური და პროფესიული მოსაზრება მათი დარწმუნების მიზნით, რომ მოაგვარონ დავა, ასევე არ უნდა მისცეს პირდაპირი მიმართულება რომელიმე საკითხის გადანყვეტას. მხარეთა თვითგამორკვევისა და მიუკერძოებლობის პრინციპის დაცვით,²⁸ მედიატორმა უნდა წაახალისოს მხარე და წარმომადგენელი გამოკვეთონ საქმის შესაძლო შედეგები, განიხილონ სარჩელის ან შესაგებლის უპირატესობები, საქმის ძლიერი და სუსტი მხარეები.²⁹

თუ ადვოკატი მედიატორი შეეცდება რომ დაიცვას ორივე მხარის „პოზიციები“, აღნიშნული ინტერესთა კონფლიქტის წყარო გახდება, რადგან მხარეთა ინტერესები ხშირად ურთიერთსაპირისპიროა და ასეთი ქმედება ეთიკური ვალდებულების დარღვევად ითვლება არაერთი

²² Virginia Supreme Court Department of Dispute Resolution, Guidelines on Mediation and Unauthorised Practice of Law (UPL), 1999-2000.

²³ Brooker P., Mediation Law, Journey through Institutionalism to Jurisdiction, Routledge Taylor and Francis Group, London and New York, 2013, 251.

²⁴ Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B., Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 450-451.

²⁵ Russel M.O., The Mediation Handbook, Effective Strategies for Litigators, Bradford Publishing Company, Denver Colorado, 2011, 195.

²⁶ Washington State Bar Association Advisory Opinion №2223, <<http://www.wsba.org/Resources-and-Services/Ethics>>.

²⁷ Fla. R. Civ. P. 10.370 (c) (2002).

²⁸ Menkel-Meado C., Plapinger E., Model Rule for the Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 4, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20neutral%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.

²⁹ Menkel-Meado C., Plapinger E., Model Rule for The Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 7, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20neutral%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.

უცხოური რეგულაციით.³⁰ მაგალითად, ევროგაერთიანების ადვოკატთა ქცევის კოდექსი³¹ იმპერატიულად ადგენს, რომ ადვოკატს უფლება არა აქვს კონსულტაცია გაუწიოს ან წარმოადგინოს ორი ან მეტი კლიენტი ერთი და იგივე საქმეზე, თუ: აღნიშნულ კლიენტთა ინტერესებს შორის არსებობს კონფლიქტი ან მისი წარმოშობის მნიშვნელოვანი რისკი. მსგავსად, საქართველოს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის თანახმად, ადვოკატს უფლება არა აქვს პროფესიული რჩევა მისცეს ან წარმოადგინოს ორი ან მეტი კლიენტი ერთი და იმავე საქმეზე, თუ კი არსებობს აღნიშნული კლიენტების ინტერესებს შორის ინტერესთა კონფლიქტი.³²

საერთაშორისო პრაქტიკაში არსებობს ასევე ე.წ. „კლიენტის ნდობის ტესტი“, რომელიც საქმიანობის სამართლის პრაქტიკად სახელდებისთვის აუცილებლად მიიჩნევა პროფესიონალის მიერ გაცემული ინფორმაციის აღქმას კლიენტის პერსპექტივიდან მისი ინტერესების შესაბამის იურიდიულ კონსულტაციად.³³

ამიტომაც სამართლებრივი საკითხების განხილვაში ჩართული მედიატორის მიერ მხარეებს უნდა განემარტოთ, რომ ნეიტრალური მესამე პირი არ ასრულებს ადვოკატის უფლებამოსილებას,³⁴ რათა მედიაციის მონაწილეებს არ ჰქონდეთ აღნიშნულის მოლოდინი პროცესის წარმართველი მონაწილისგან, მის მიერ რომელიმე მხარის ინტერესების დაცვის კუთხით.³⁵

ცალკეული მცდელობის მიუხედავად, სამართლის პრაქტიკის ზუსტი განსაზღვრების შესაძლებლობა გამორიცხა არიზონას შტატის უზენაესმა სასამართლომ³⁶ ადვოკატის საქმიანობის ფარგლებში განსახორციელებელი ყველა მოქმედების განმარტების სირთულიდან გამომდინარე.³⁷

მედიატორის საქმიანობის სამართლის პრაქტიკად აღიარება განაპირობებს ადვოკატის პროფესიული მოვალეობებისა და ეთიკის ნორმების მედიატორზე გავრცელებას და ადვოკატის უფლებამოსილების რეალიზებას მედიაციის პროცესში, რომელიც ფუნდამენტურად შეუთავსებელია მედიატორის როლთან.³⁸ მაგალითად, კლიენტის ინტერესების დაცვის ვალდებულება³⁹ წინააღმდეგობაში მოდის მედიაციის მონაწილე პირების მიმართ მედიატორის მიუკერძოებლობისა და ნეიტრალურობის ვალდებულებასთან.

³⁰ იხ: State Bar of Texas Professional Ethics Committee, Opinion 583, 2008; Washington Rules of Professional Conduct (RPC), Rule 1.7; *Shin C.P.*, Drafting Agreements as an Attorney-Mediator: Revisiting Washington State Bar Association Advisory Opinion 2223, 89 Wash. L. Rev., 2014, 1045.

³¹ მუხლი 3.2. – პუნქტი 3.2.1.

³² ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, დამტკიცებული საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის საერთო კრების მიერ 2006 წლის 15 აპრილს, 2012 წლის 8 დეკემბერს განხორციელებული ცვლილებებითა და დამატებებით. მუხლი 6, პუნქტი 1.

³³ *Florida Bar v. Brumbaugh*, 355 So. 2d. 1186, (Fa. 1978), მითითებულია: *Pirsig M.E.*, *Kirwin K.F.*, *Cases and Materials on Professional Responsibility*, West Pub. Co., 1 Jul 1984, 93.

³⁴ ABA Model Rules of Professional Conduct, 1983, Rule 2.4. (2); იხ. ასევე, *Alfini J.J.*, *Press Sh. B.*, *Stulberg J.B.*, *Mediation, Theory and Practice*, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 451.

³⁵ *Alfini J.J.*, *Press Sh. B.*, *Stulberg J.B.*, *Mediation, Theory and Practice*, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 450.

³⁶ საქმეში: *State Bar of Arizona v. Arizona Land Title and Trust Co.*, 366, 2, d.1. 8-9, (Ariz. 1961).

³⁷ *Meyerson B.E.*, *AAA Handbook on Mediation*, 2nd ed., American Arbitration Association, Juris, 2010, 764.

³⁸ *Lafin M.E.*, *Preserving the Integrity of Mediation through the Adoption of Ethical Rules for Lawyer-Mediators*, *Notre Dame Journal of Law, Ethics and Public Policy*, Vol. 14, Issue 1, Art. 14, 2014, 501; *Alfini J.J.*, *Press Sh. B.*, *Stulberg J.B.*, *Mediation, Theory and Practice*, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 450.

³⁹ საქართველოს კანონი ადვოკატთა შესახებ, [29.12.2004 №970], მუხლი 6.

მედიაციის მიკუთვნება იურიდიული პრაქტიკისადმი გამოიწვევს ინტერდისციპლინური სფეროს ათასობით წარმომადგენლის სამართლის პრაქტიკოსთა წრეში ავტომატურ ჩართვას, რომელიც არაგონივრულად გაზრდის მის ფარგლებს.⁴⁰ შესაბამისად, მედიაციის ეთიკური რეგულირების ჩარჩოს ფორმირება საჭიროა განხორციელდეს მისი სამართლის პრაქტიკად აღიარების გარეშე.

III. ადვოკატ-მედიატორის ეთიკურ ვალდებულებათა შინაარსი და სისტემა

თანამედროვე იურიდიულ დოქტრინაში ადვოკატის როლი ფართოდ განიმარტება და გულისხმობს კლიენტთა და სხვა პირთა დახმარებას სამართლებრივი პრობლემების ყველაზე ეფექტიანი და ნაკლებ საზიანო მეთოდებით გადაწყვეტისთვის.⁴¹ ევროგაერთიანების ადვოკატთა კოდექსის თანახმად, ადვოკატი ყოველთვის უნდა იღვწოდეს მიაღწიოს კლიენტის დავის მინიმალური დანახარჯებით გადაწყვეტას და შესაბამის ეტაპებზე კლიენტს უნდა ურჩიოს მორიგების და/ან დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული გზები.⁴² პრაქტიკოსები ზემოაღნიშნულ ღირებულებებს ემსახურებიან წარმომადგენლისა და ნეიტრალური მესამე პირის სტატუსით.⁴³

საერთაშორისო პრაქტიკაში კლიენტის წარმომადგენლობის განხორციელების პროცესში ადვოკატზე ვრცელდება მისი ძირითადი პროფესიული ეთიკის ნორმები, ხოლო მედიაციაში ადვოკატ-მედიატორის ეთიკური ვალდებულების ფარგლები განისაზღვრება უმთავრესად მედიატორის ქცევის მოდელური სტანდარტებით.

დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ეთიკისა და სტანდარტების აშშ-ის ჯორჯთაუნის კომისიამ, 2002 წელს მიიღო უშუალოდ ადვოკატის, როგორც ნეიტრალური მესამე პირის, მოდელური ქცევის სპეციალური წესი (შემდგომში - მოდელური წესი)⁴⁴, როგორც ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციის პროფესიული ქცევის მოდელური წესების (შემდგომში - პროფესიული ქცევის მოდელური წესები) ინტეგრალური ნაწილი.

მოდელური წესი ვრცელდება მხოლოდ დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის პროცედურებში (არბიტრაჟი, მედიაცია, სასამართლომდე ნეიტრალური შეფასება და სხვა) ნეიტრალური მესამე პირის სტატუსით მონაწილე ადვოკატზე და არა ამავე ფუნქციების განმახორციელებელ სხვა პროფესიის წარმომადგენლებზე ან მსგავს პროცესებში წარმომადგენლობითი უფლება-

⁴⁰ *Meyerson B., Lawyers Who Mediate Are not Practicing Law, 14 Alternatives 74, 1996, მითითებულია: Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B., Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 450.*

⁴¹ *Menkel-Meado C., Plapinger E., Model Rule for the Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 3, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20neutral%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.*

⁴² ევროგაერთიანების ადვოკატთა ქცევის კოდექსის 3.7.1 მუხლი, მითითებულია: *კვაჭაძე მ., გასიტაშვილი ე., ბოჭორიშვილი კ., კორძახია ი., ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კომენტარები ეთიკის კომისიის პრაქტიკაზე დაყრდნობით, ევროკავშირის პროექტი – კანონის უზენაესობის მხარდაჭერა, თბ., 2011, 34, <https://www.tsu.ge/data/file_db/faculty-law-public/lawyers%20book-2.pdf>.*

⁴³ *Menkel-Meado C., Plapinger E., Model Rule for the Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 3, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20neutral%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.*

⁴⁴ Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, Rule 4.5., 2002, (საბოლოო რედაქციით - 2004). CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

მოსილებით ჩართულ ადვოკატებზე.⁴⁵ ამიტომ ამ სპეციალური მოდელური წესის ანალიზი, საერთაშორისო დონეზე მოქმედ სხვა აქტებთან ერთად, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რამეთუ იგი ადგენს ეთიკურ სტანდარტებს ადვოკატ-მედიატორისათვის დამახასიათებელი სპეციფიკით.

1. ადვოკატ-მედიატორის მიერ საკუთარი როლის მხარეთათვის განმარტება

მედიატორის როლის, მისი უფლებამოსილების ფარგლებისა და პროცესის ძირითადი პრინციპების შესახებ მხარეთა ინფორმირების ვალდებულებას განსაზღვრავს საზღვარგარეთის ქვეყნების არაერთი მედიაციის ეთიკის კოდექსი.⁴⁶

პროფესიული ქცევის მოდელური წესების 2.4. (b) პუნქტის კომენტარების შესაბამისად,⁴⁷ ადვოკატ-მედიატორი ვალდებულია განუმარტოს მხარეებს, რომ იგი უფლებამოსილებით ემიჯნება წარმომადგენელს და ვერ იქნება მხარეთა ინტერესების დამცველი მედიაციის პროცესში.⁴⁸ აღნიშნული შეტყობინების შინაარსი და ფორმა განისაზღვრება საქმის ფაქტობრივი გარემოებებით⁴⁹ და ამ ვალდებულების ფარგლები დამოკიდებულია მედიაციის შესახებ მხარეთა ინფორმირების ხარისხზე, წარსულში არსებულ გამოცდილებაზე მედიაციაში მონაწილეობის კუთხით და სხვა.⁵⁰ სასურველია განმარტების ვალდებულება განხორციელდეს წერილობით და მისი ჩართვა მოხდეს იმ ხელშეკრულებაში,⁵¹ რომლითაც მხარეები ერთობლივად თანხმდებიან მიმართონ მედიაციას.⁵²

აშშ-ის მინესოტას აქტი სამოქალაქო მედიაციის შესახებ⁵³ ადგენს, რომ მხარეთა მიერ მიღწეული შეთანხმება ნამდვილად ჩაითვლება თუ ის შეიცავს პირობას, რომლის თანახმად, პროცესის მონაწილეებს წერილობით ეცნობათ მედიატორის მიერ რომელიმე მხარის ინტერესების

⁴⁵ აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით იხ. *Burnett C.G.*, Advising Clients about ADR: A Practical Guide to Having Difficult Conversations about Selecting Options, *Ivane Javakhishvili Tbilisi State University National Center for Alternative Dispute Resolution, Alternative Dispute Resolution, Yearbook 2014*, TSU Publishing, 2014, 187-199; *Wolski B.*, On Mediation, *Legal Representatives and Advocates*, 38 *U.N.S.W.L.J.*, 2015, 5-47; *Clark B.*, *Lawyers and Mediation*, *Springer-Verlag Berlin Heidelberg, Glasgow U.K.*, 2012, 71-110, 179-181; *Kovach K.K.*, *Lawyer Ethics in Mediation: Time for a Requirement of Good Faith*, 4 *Disp. Resol. Mag.*, 1997-1998, 9-13; *Hughes P.*, *Ethics in Mediation: Which Rules? Whose Rules?* 50 *U.N.B.L.J.*, 2001, 251-253; *Douglas K.*, *Batagol B.*, *The Role of Lawyers in Mediation: Insights from Mediators at Victoria's Civil and Administrative Tribunal*, 40 *Monash U. L. Rev.*, 2014, 758-792; *Sherill J.A.*, *Ethics for Lawyers Representing Clients in Mediations*, 6 *Am. J. Mediation*, 2012, 29-40.

⁴⁶ *JAMS Mediator Ethic Guidelines*, Para. 1, <<http://www.jamsadr.com/mediators-ethics/>>.

⁴⁷ *Folberg J.*, *Golann D.*, *Mediation, The Roles of Advocate and Neutral*, *Wolters Kluwer Law and Business, Aspen Casebook Series*, Austin, Boston, Chicago, New York, The Netherlands, 2011, 426.

⁴⁸ მსგავსი დანაწესი არსებობს ვირჯინიის პროფესიული ქცევის წესებში, *Virginia Rules of Professional Conduct*, 2.10. (b) (1), <<http://www.vsb.org/docs/2009-10-pg-rpc.pdf>>.

⁴⁹ *Alfini J.J.*, *Press Sh. B.*, *Stulberg J.B.*, *Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes*, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 452.

⁵⁰ *Annotated Model Rules of Professional Conduct*, 6th ed., *Center for Professional Responsibility, ABA*, 2007, 288, <abanet.org/cpr>.

⁵¹ agreement to mediate.

⁵² *Alfini J.J.*, *Press Sh. B.*, *Stulberg J.B.*, *Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes*, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 452.

⁵³ 572.35, *Effect of Mediated Settlement Agreement*, <<https://www.revisor.leg.state.mn.us/statutes/?id=572&view=chapter#stat.572.35>>.

დაცვის ან სამართლებრივი უფლებების შესახებ ინფორმაციის მიწოდების უფლებამოსილების არარსებობა, მედიაციის შეთანხმების მათ უფლებებზე გავლენის შესაძლებლობა; განემარტათ ადვოკატებთან მედიაციის ხელშეკრულების პირობების განხილვის და მათგან კონსულტაციის მიღების უფლება სამართლებრივ მოთხოვნებთან დაკავშირებით. ამრიგად, მედიატორის როლის შესახებ მხარის ინფორმირება მედიაციის შეთანხმების ნამდვილობის წინაპირობად განიხილება მინესოტას აქტის მიხედვით, რაც ზრდის აღნიშნული ვალდებულების მნიშვნელობას.

დიდი ეთიკური გამოწვევების წინაშე დგება ადვოკატ-მედიატორი, როდესაც მედიაციაში მონაწილეობენ მხარეები წარმომადგენლების გარეშე,⁵⁴ განსაკუთრებით კი საოჯახო დავაში, როდესაც მშობლების მიერ მიღებული გადაწყვეტილება გავლენას ახდენს ბავშვის ინტერესებზე. ამ შემთხვევაში დგება საკითხი რამდენად შესაძლებელია ადვოკატმა, როგორც ნეიტრალურმა მესამე პირმა შეინარჩუნოს ნეიტრალურობა?⁵⁵

მოცემულ შემთხვევაში მედიატორის მიერ მხარეთა ინფორმირების ვალდებულება მედიატორისა და ადვოკატის როლის ფუნდამენტური განსხვავებების შესახებ, კიდევ უფრო მნიშვნელოვანია, რათა არ მოხდეს მათი არასწორი მოლოდინის⁵⁶ ფორმირება.

მხარეთა მიერ ინფორმირებული გადაწყვეტილების მიღების უზრუნველყოფისათვის დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ჯგუფის პროცედურები და წესები⁵⁷ მოუწოდებს ამ სფეროს წარმომადგენლებს წახალისონ იმ მხარეთა მიერ დამოუკიდებელი სამართლებრივი კონსულტაციის მიღება მედიაციის პროცესის დაწყებამდე, რომელთაც არ ყავთ წარმომადგენლები.⁵⁸

2. პროცესის სამართლიანობა და თანაბარი მოპყრობა

ადვოკატ-მედიატორი მართალია არ წარმოადგენს რომელიმე მხარის ინტერესს მედიაციაში, მაგრამ აქვს პროცესის ყველა მონაწილის მიმართ სამართლიანი მოპყრობის ვალდებულება.⁵⁹

ჟენევის დავის გადაწყვეტის საბჭოს ფედერაციის მიერ დადგენილი ეთიკური მოთხოვნების თანახმად, მედიატორს აკისრია ვალდებულება მხარეების, მედიაციის პროცესის და საზოგადოების მიმართ. ეს ვალდებულება შესაძლებელია მოიცავდეს უფასო მედიაციის მომსახურების შეთავაზებასაც.⁶⁰ პროცესის ეთიკური ურღვეობისა და სამართლიანობის დაცვის ვალდებულება მედიაციის ყველა მონაწილის მიმართ ასახვას პოვებს ირლანდიის კანონმდებ-

⁵⁴ Washington Rules for Professional Conduct, Rule 2.4. Washington State Bar Association Advisory Opinion №2223, <<http://www.wsba.org/Resources-and-Services/Ethics>>.

⁵⁵ Taylor A., The Handbook of Family Dispute Resolution, Mediation Theory and Practice, Jossey-Bass, United States of America, 2002, 171.

⁵⁶ მედიატორის როლის ინფორმირების შესახებ იხ. ასევე, Mediator Standards Board, National Mediator Accreditation Standards, Professional Standards and Ethics, Australian Center for Justice Innovation, 7-1, 2015, 2.

⁵⁷ ADR Group Mediation Procedure and Rules (in Civil and Commercial Cases), Rule 5.2. <www.adrgroup.com>.

⁵⁸ Boule L., Nesic M., Mediator Skills and Techniques: Triangle of Influence, European Code of Conduct for Mediators, Athenaem Press, Great Britain, 2010, 418.

⁵⁹ Menkel-Meado C., Plapinger E., Model Rule for the Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 3, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20neutral%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.

⁶⁰ Dispute Board Federation Geneva, Ethical Requirements, Canon 1, მითითებულია: Chern C., The Commercial Mediator's Handbook, Informa Law from Routledge, Abingdon, 2015. იხ. ასევე, Hopt K.J., Steffek F., Mediation: Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 156.

ლობით გათვალისწინებულ მედიატორის ცნების განმარტებაში.⁶¹ იგი გულისხმობს პროცესის, მედიაციის პროცედურების,⁶² სტრუქტურის სამართლიანობას,⁶³ რომელიც არის სამართლიანი შედეგის წინაპირობაც.

პროცესის სამართლიანობის უზრუნველყოფის ვალდებულებას განამტკიცებს ევროპის მედიატორთა ქცევის კოდექსიც⁶⁴. ევროკავშირის დირექტივა სამოქალაქო და კომერციული საქმეთა მედიაციის ცალკეული ასპექტების შესახებ⁶⁵ ვრცელდება ასევე იმ მოსამართლეებზე, რომლებიც მედიატორის სტატუსით არიან მედიაციის პროცესში ჩართულნი და არ იღებენ მონაწილეობას იმავე საქმის სასამართლო განხილვაში.⁶⁶ პროცესის სამართლიანობის უზრუნველსაყოფად უნდა მოხდეს მედიატორის განცალკევება მოსამართლის უფლებამოსილებისგან.⁶⁷

ადვოკატმა, რომელიც ნეიტრალური მესამე პირის სახით არის წარმოდგენილი, უნდა მიიღოს ყველა გონივრული ზომა რათა წარმართოს პროცესი მხარეთა მიმართ სამართლიანობის პრინციპის დაცვით. განსაკუთრებული გულმოდგინება უნდა გამოიჩინოს მედიატორმა იმ მხარეების მიმართ, რომელთაც არ ყავთ წარმომადგენლები, რათა მოსმენილ იქნეს მათი მოსაზრებები და მათ შეძლონ სრულფასოვანი მონაწილეობა დავის გადაწყვეტის პროცედურებში.⁶⁸

ადვოკატი ნეიტრალური მესამე პირის სახით არ უნდა ჩაერთოს ისეთ პროცესში ან პროცედურაში, რომელიც არ იქნება შეთანხმებული მხარეებთან (გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც პროცესის/პროცედურის გამოყენება განისაზღვრება კანონით, სასამართლოს წესებით ან ხელშეკრულებით).⁶⁹ მან უნდა მიმართოს შესაბამის ზომებს და დარწმუნდეს, რომ დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის პროცედურა გასაგებად განემარტათ მხარეებს, მათ წარმომადგენლებს და ისინი ინფორმირებულ თანხმობას აცხადებენ როგორც პროცესის, ისე კონკრეტული ნეიტრალური მესამე პირის მონაწილეობის მიმართ.⁷⁰

⁶¹ Draft General Scheme of Mediation Bill, 2012, Head 2, მითითებულია: *Trevor M.B., Palo G.*, EU Mediation Law and Practice, Oxford University Press, 2012, 183.

⁶² მედიაციის პროცედურული სამართლიანობის შესახებ იხ. Mediator Standards Board, National Mediator Accreditation Standards, Professional Standards and Ethics, Australian Center for Justice Innovation, 7-1, 2015, 11.

⁶³ ასევე, *Roberts M.*, Mediation in Family Disputes: Principles of Practice, 4th ed., Ashgate Publishing, Dorchester, 2014, 253.

⁶⁴ European Code of Conduct for Mediators, Art. 3.2. პროცესის ურღვევობისა და სამართლიანობის ვალდებულების შესახებ იხ. ასევე, *Roberts M.*, Mediation in Family Disputes: Principles of Practice, 4th ed., Ashgate Publishing, Dorchester, 2014, 268-269.

⁶⁵ Directive 2008/52/EC on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, Adopted by the European Parliament and the Council of the European Union on May 21, 2008, L 136/3, 24.05.2008.

⁶⁶ Art. 12, Directive 2008/52/EC on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, Adopted by the European Parliament and the Council of the European Union on May 21, 2008, L 136/3, 24.05.2008, <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:136:0003:0008:En:PDF>>.

⁶⁷ *Robinson P.*, 2 Journal of Dispute Resolution, 335, 379-380, მითითებულია: *Hopt K.J., Steffek F.*, Mediation: Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 174.

⁶⁸ CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR - Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, 2002, (საბოლოო რედაქციით – 2004), Rule 4.5.6. (c), <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

⁶⁹ CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR - Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, 2002, (საბოლოო რედაქციით – 2004), Rule 4.5.6. (b), <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

⁷⁰ CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR – Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, 2002, (საბოლოო რედაქციით – 2004), Rule 4.5.4. (a)(3), <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

რამდენადაც ეთიკური წესებით ვერ იქნება გარანტირებული პროცესის სპეციალური პროცედურები და სამართლიანობა, მოდელური წესი მოთხოვნად უწესებს ნეიტრალურ მესამე პირს ყურადღებით მოეპყრას საბაზისო ღირებულებებს და სამართლიანი დავის გადაწყვეტის პროცედურის ინფორმირების მიზანს. საბაზისო ღირებულებები მედიაციის პროცესში გულისხმობს მხარის ავტონომიას, მიერ მიერ პროცესის არჩევის თავისუფლებას (კანონით ან ხელშეკრულებით განსაზღვრული შეზღუდვების გათვალისწინებით), ნეიტრალური მესამე პირის არჩევისა და დანიშნული ნეიტრალური პირის მონაწილეობაზე თანხმობის გაცხადების უფლებას (კანონით ან ხელშეკრულებით განსაზღვრული შეზღუდვების გათვალისწინებით), მედიატორის ქცევისა და თავად პროცესის სამართლიანობას⁷¹, მხარეთა თანასწორობას.⁷²

ადვოკატმა, რომელიც ნეიტრალური მესამე პირის სახით არის წარმოდგენილი უნდა მიიღოს ყველა გონივრული ზომა და დაადგინოს, რომ მხარეებმა თავისუფალი ნებით, იძულების გარეშე მიაღწიეს შეთანხმებას. თუმცა, მოდელური წესების თანახმად, ნეიტრალური მესამე პირი არ არის მორალურად ანგარიშვალდებული იყოს გარანტი პროცესის სამართლიანი შედეგის.⁷³ მან მხოლოდ თავიდან უნდა აიცილოს ისეთი ქცევა, რომელიც ეჭვქვეშ დააყენებს პროცესის სამართლიანობას და გააბათილებს მიღწეულ შეთანხმებას.⁷⁴

ადვოკატის პრაქტიკაში მისი როლი მუდმივცვალებადია ნეიტრალური მესამე პირისა და იურიდიული წარმომადგენლის უფლებამოსილებას შორის. ამიტომაც მნიშვნელოვანია სამართლიანობის უზოგადესი კრიტერიუმების დაცვის მონიტორინგი, პროცესის ხელმისაწვდომობის, ლეგიტიმურობის და მასში ადვოკატის მართლზომიერი მონაწილეობისათვის.⁷⁵

3. გულმოდგინება და კომპეტენცია

მოდელური წესის⁷⁶ თანახმად, ადვოკატი ნეიტრალური მესამე პირი უნდა მოქმედებდეს გულმოდგინების, ეფექტიანობისა და დროულობის პრინციპთა დაცვით, იმ გულისხმიერების

⁷¹ იხ.: *Alfini J.J.*, Mediation as a Calling: Addressing the Disconnect between Mediation Ethics and the Practices of Lawyer Mediators, *South Texas Law Review*, Vol. 49, 2008, 830; *Menkel-Meado C., Plapinger E.*, Model Rule for The Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 22, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20neutral%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.

⁷² *Taylor A.*, The Handbook of Family Dispute Resolution, Mediation Theory and Practice, Jossey-Bass, United States of America, 2002, 171.

⁷³ *Menkel-Meado C., Plapinger E.*, Model Rule for the Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 22, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20neutral%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.

⁷⁴ CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR - Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, 2002 (საბოლოო რედაქციით – 2004), Rule 4.5.6. (d), <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

⁷⁵ *Menkel-Meado C., Plapinger E.*, Model Rule for The Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 23, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20neutral%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.

⁷⁶ Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, Rule 4.5.1 (a), 2002, (საბოლოო რედაქციით – 2004). CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

ხარისხით, რომელიც მას ეკისრება კანონის ან ხელშეკრულების საფუძველზე. მან უარი უნდა თქვას იმ პროცესში მონაწილეობაზე, რომელშიც ვერ იქნება კომპეტენტური.⁷⁷

მედიატორის გულმოდგინებისა და წინდახედულების ხარისხი დამატებით შესაძლებელია განისაზღვროს მხარეთა შეთანხმებით, მედიაციის მომსახურების მიმწოდებელი, ე.წ. პროვაიდერი ორგანიზაციის მიერ დადგენილი ეთიკის სტანდარტებით და მისი სახელმძღვანელო პოლიტიკით.⁷⁸

მედიატორმა დავის დროული და ეფექტიანი გადაწყვეტისთვის უნდა გამოყოს გონივრული დრო და თავიდან აიცილოს შესაძლო დაბრკოლებათა ზემოქმედება აღნიშნული მიმართულებით. თუ ნეიტრალური მესამე პირი ვერ აკმაყოფილებს მხარეთა მოლოდინებს დავის გონივრულ ვადაში გადაწყვეტასთან მიმართებით, მაშინ ის ვალდებულია უარი თქვას მომსახურებაზე. მსგავს დანაწესს შეიცავს პროფესიული პასუხისმგებლობის ეთიკური სტანდარტები, სადაც აღნიშნულია, რომ ნეიტრალურმა მესამე პირმა პროცესის წარმართვის ვალდებულება შესაძლებელია იკისროს მხოლოდ პროცესისა და დავის საგნის სათანადო ცოდნის შემთხვევაში.⁷⁹

მედიატორის კომპეტენტურობის განსაზღვრისას გასათვალისწინებელია რამდენიმე ფაქტორი: მხარეთა გონივრული მოლოდინები პროცესისგან და ნეიტრალური მესამე პირის როლი, დავის საგნისა და პროცესის შინაარსობრივი და პროცედურული კომპლექსურობა, ნეიტრალური მესამე პირის გამოცდილება და კვალიფიკაცია დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის სფეროსა და იურიდიულ პრაქტიკაში, სპეციალური ცოდნა დავის საგანთან მიმართებით, მოსამზადებელი სამუშაოები, რომელიც შეუძლია ჩაატაროს ნეიტრალურ პირს, სხვა ნეიტრალური პირების ან ექსპერტების პროცესში დამხმარებლად ჩართვის რეალური შესაძლებლობა და ა.შ.⁸⁰

4. კონფიდენციალურობა

მოდელური წესის თანახმად, ნეიტრალურმა მესამე პირმა უნდა განიხილოს კონფიდენციალურობის პირობები მხარეებთან დავის გადაწყვეტის პროცესის დაწყებამდე და მოითხოვოს წინასწარი თანხმობა კერძო შეხვედრების გამართვაზე.⁸¹

ადვოკატ-მედიატორმა არ უნდა გაავრცელოს ან გამოიყენოს მედიაციის პროცესში მოპოვებული ინფორმაცია რომელიმე მხარის საზიანოდ. კონფიდენციალურობის ვალდებულება აღარ მოქმედებს თუ ინფორმაცია გასაჯაროვდა, მხარეებმა გამორიცხეს მისი კონფიდენცია-

⁷⁷ Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, Rule 4.5.1 (b), 2002, (საბოლოო რედაქციით - 2004). CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

⁷⁸ Menkel-Meado C., Plapinger E., Model Rule for the Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 9, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20netural%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.

⁷⁹ მსგავს დანაწესს შეიცავს აქტი – Ethical Standards of Professional Responsibility, SPIDR, 1986, Background and Qualifications.

⁸⁰ Menkel-Meado C., Plapinger E., Model Rule for The Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 10, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20netural%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.

⁸¹ CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR – Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, 2002, (საბოლოო რედაქციით – 2004), Rule 4.5.2. (a) (1), <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

ლურობა, გამჟღავნება აუცილებელია მედიატორის ეთიკური ვალდებულების დარღვევისათვის პასუხისმგებლობის თავიდან აცილებისთვის, ან დაკავშირებულია სამომავლო სიკვდილის, სხეულის მძიმე დაზიანების, დანაშაულის ან თაღლითობის გზით დიდი ფინანსური დანაკარგის პრევენციასთან.⁸² კონფიდენციალურობის პრინციპიდან მსგავს გამონაკლისს ადგენს ბევრი ქვეყნის მედიაციის კანონი⁸³ და შესაბამისი საჯარო ინტერესის დაცვა ამ ქვეყნებში უპირველესად საკანონმდებლო შეზღუდვით მიიღწევა.

მედიატორმა, რომელმაც მიიღო კონფიდენციალური ინფორმაცია პროცესის ფარგლებში,⁸⁴ არ უნდა განახორციელოს იმ პირთა წარმომადგენლობა, რომლებიც შემხებლობაში არიან ჩატარებულ პროცესთან ან მასთან არსებითად,⁸⁵ ფაქტობრივად დაკავშირებულ საქმესთან.⁸⁶ აღნიშნული შეზღუდვის მიზეზი ბუნებრივია ის არის, რომ მედიატორისათვის ცნობილი ხდება „გადანყვეტისათვის მნიშვნელოვანი ფაქტები“⁸⁷ (როგორცაა მხარეთა ფინანსური სტატუსი და საჭიროებები, ბიზნეს გეგმები, სავაჭრო საიდუმლოება და სხვა)⁸⁸ რომელიც შესაძლებელია არ იყოს სამართლებრივი შინაარსის, მაგრამ იქნეს გამოყენებული რომელიმე მხარის ინტერესების სასარგებლოდ ან საზიანოდ წარმომადგენლობის პროცესში.⁸⁹

ადვოკატმა არ უნდა წარმოადგინოს პირი დავის ალტერნატიული გადანყვეტის პროცესში ადრე მონაწილე მხარის წინააღმდეგ და მისი თანხმობის გარეშე,⁹⁰ სადაც მედიატორმა მიიღო ინფორმაცია საქმის გადანყვეტისათვის მნიშვნელოვან გარემოებებზე ან მისთვის ცნობილი გახდა

⁸² CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR - Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, 2002, (საბოლოო რედაქციით - 2004), Rule 4.5.2. (a) (3), <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

⁸³ მაგალითად, Maryland Statute, Virginia Code, მითითებულია: *Sharp D.*, The Washington, D.C. Lawyer and Mediation Confidentiality: Navigating the Complex and Confusing Waters, 7 Appalachian J. L., 2007-2008, 200; ფლორიდასა და ნიუ ჯერსის შტატების რეგულაციები, მითითებულია: *Menkel-Meado C., Plapinger E.*, Model Rule for the Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 13, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20netural%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>. ევროკავშირის ქვეყნებში კონფიდენციალურობის პრინციპიდან მსგავსი გამონაკლისები დადგენილია შემდეგ აქტებში: Bulgaria Mediation Act (Art.7), Estonia Conciliation Act (Section 4 (5)), German Mediation Act (Section 4), Greece, Law on Mediation in Civil and Commercial Disputes (Art. 10), Ireland, Draft General Scheme of Mediation Bill (Head 10) და სხვ. დანვრილებით კონფიდენციალურობის პრინციპის შესახებ ევროკავშირის კანონმდებლობაში იხ. *Trevor M.B., Palo G.*, EU Mediation Law and Practice, Oxford University Press, 2012.

⁸⁴ *Moffitt M.*, Loyalty, Confidentiality And Attorney-Mediators: Professional Responsibility in Cross-profession Practice, 1 Harv. Negot. L. Rev., 1996, 203.

⁸⁵ იქვე.

⁸⁶ *Poly Software International, Inc. v. Su*, 880 F.Supp. 1487 (D. Utah 1995), <<http://law.justia.com/cases/federal/district-courts/FSupp/880/1487/1408247/>>. იხ. ასევე, Conference on Mediation, March 29, 1996, Geneva, Switzerland, <<http://www.wipo.int/amc/en/events/conferences/1996/gurry.html>>.

⁸⁷ *Menkel-Meadow C.*, The Silences of the Restatement of the Law Governing Lawyers: Lawyering as Only Adversary Practice, Georgetown University Law Center, 10 Geo. J. Legal Ethics 631, 1997, 641.

⁸⁸ *Menkel-Meadow C.*, For and Against Settlement: The Uses and Abuses of Mandatory Settlement Conference, 33 UCLA Law Review, 1985, 503-504.

⁸⁹ *Menkel-Meadow C., Plapinger E.*, Model Rule for the Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 19, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20netural%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.

⁹⁰ *Moffitt M.*, Loyalty, Confidentiality And Attorney-Mediators: Professional Responsibility in Cross-profession Practice, 1 Harv. Negot. L. Rev., 1996, 206-207.

მოდელური ნესებით დაცული კონფიდენციალური შინაარსის გარემოებები.⁹¹ კონფიდენციალურობის ვალდებულების უზრუნველყოფა უნდა განხორციელდეს იმ რისკების შემცირებით, რომელსაც მედიაციის ფარგლებში წარმოდგენილი ინფორმაციის გამჟღავნება უკავშირდება.

5. შესაძლო ინტერესთა კონფლიქტის გამოკვლევა

თანამედროვე სამართლის პრაქტიკისთვის დამახასიათებელი მზარდი ტენდენციაა ადვოკატების მობილობა, იურიდიულ ფირმებსა და ორგანიზაციებს შორის მათ ფარგლებში განსახილველ საქმეებთან მიმართებით. ადვოკატთა მობილობა უმთავრესად ხორციელდება წარმომადგენლობითი ფუნქციებისა და ნეიტრალური მესამე პირის სტატუსის ცვლის, ასევე მედიაციის კერძო და საჯარო ცენტრების უფასო პროგრამებში მონაწილეობის სახით.⁹² აღნიშნულ პროცესში არსებითად მნიშვნელოვანია ინტერესთა კონფლიქტის პრევენციისა და მიუკერძოებლობის გარანტიების შექმნა.

მოდელური ნესი ნეიტრალური მესამე პირისათვის აწესებს მიუკერძოებლობის⁹³ ვალდებულებას,⁹⁴ რომლის უზრუნველსაყოფად მედიატორის მიერ წინასწარ, პროცესის დაწყებამდე მოთხოვნილ უნდა იქნეს ინფორმაცია მხარეთა, მათი წარმომადგენლების, დამზღვევების, ადვოკატების, მონაწილეთა და შესაძლო დამსწრეების შესახებ, მათი სრული იდენტიფიცირებისთვის. აღნიშნული მონაცემების წინასწარ გამოკვლევა ემსახურება შესაძლო კონფლიქტის ადრეულ ეტაპზე დადგენის მიზანს.

მედიატორმა საფუძვლიანად უნდა გამოიკვლიოს ის გარემოებები, რომელიც შესაძლებელია ავლენდეს ინტერესთა კონფლიქტის არსებობას.⁹⁵ აღნიშნული ფაქტორები შეიძლება აღმოცენდეს არა მხოლოდ პროცესის დასაწყისში, არამედ მისი მიმდინარეობისას.⁹⁶

შესაძლო ან არსებული ინტერესთა კონფლიქტის დადგენის მიზნით გარემოებების გამოკვლევის ვალდებულებას აკისრებს ნეიტრალურ მესამე პირს აშშ-ის მედიაციის უნიფიცირებული აქტიც.⁹⁷

⁹¹ CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR - Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, 2002, (საბოლოო რედაქციით - 2004), Rule 4.5.6. (a), <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

⁹² *Menkel-Meado C., Plapinger E.*, Model Rule for the Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 17, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20neutral%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.

⁹³ მიუკერძოებლობა მხარის თვითგამორკვევის უფლებასთან და პროცესის სამართლიანობასთან ერთად მედიაციის ერთ-ერთ ფუნდამენტურ პრინციპად არის აღიარებული, რომლის დაცვა უმნიშვნელოვანესია ჯანსაღი პრაქტიკის ჩამოყალიბებისათვის: *Alfini J.J.*, Mediation as a Calling: Addressing the Disconnect between Mediation Ethics and the Practices of Lawyer Mediators, *South Texas Law Review*, Vol. 49, 2008, 831.

⁹⁴ CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR - Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, 2002, (საბოლოო რედაქციით - 2004), Rule 4.5.3, <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

⁹⁵ CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR - Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, 2002, (საბოლოო რედაქციით - 2004), Rule 4.5.3. (b) (2), <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

⁹⁶ Mediator Standards Board, National Mediator Accreditation Standards, Professional Standards and Ethics, Australian Center for Justice Innovation, 7-1, 2015, 11.

⁹⁷ *ib. Uniform Mediation Act*, 9 (a), <http://www.uniformlaws.org/shared/docs/mediation/uma_final_03.pdf>; *Folberg J., Golann D.*, Mediation, The Roles of Advocate and Neutral, Wolters Kluwer Law and Business, Aspen Casebook Series, Austin, Boston, Chicago, New York, The Netherlands, 2011, 425.

თუ ადვოკატ-მედიატორი მოხალისედ, საზოგადოებრივი ინტერესებისათვის არის ჩართული ნეიტრალურ მესამე პირად დავის გადაწყვეტის პროცესში და ასრულებს აღნიშნულ უფლებამოსილებას სასამართლოს, სახელმწიფო სააგენტოს ან მედიაციის მომსახურების მიმწოდებელი სხვა ორგანიზაციის მითითებით, მაშინ ნეიტრალური მესამე პირის მიერ სრული მასშტაბით ვერ განხორციელდება ინფორმაციის გამოკვლევის ვალდებულება შესაძლო ინტერესთა კონფლიქტის დადგენისთვის. მოცემულ შემთხვევაში გამოსათხოვი ინფორმაციის ფარგლები გონივრული კრიტერიუმით არის შეზღუდული და დამოკიდებულია ფაქტობრივ გარემოებებზე. მაგრამ თუ ადვოკატ-მედიატორისთვის იმთავითვე ცნობილია რაიმე ინტერესის ან არსებული ურთიერთობის შესახებ, რომელიც შემხებლობაშია მოცემულ საქმესთან ინტერესთა კონფლიქტის არსებობის კუთხით, მან ბუნებრივია უპირობოდ უნდა გაამჟღავნოს აღნიშნული.

მედიატორმა მხარეებს უნდა მიაწოდოს ზოგადი ინფორმაცია მისი პროფესიული საქმიანობის, იურიდიულ ფირმებში ან სხვა მსგავსი ტიპის ორგანიზაციებში წევრობის ან აფილირების, ან რაიმე ისეთი არსებული გარემოების შესახებ, რომელიც ინტერესთა კონფლიქტის თვალსაზრისით განაპირობებს მედიატორის დისკვალიფიკაციას კონკრეტულ საქმეზე.⁹⁸

გამჟღავნებას ექვემდებარება რაიმე ფინანსური ან პირადი დაინტერესების არსებობა საქმის შედეგის მიმართ, არსებული ან წარსული ფინანსური, ბიზნეს, პროფესიული, საოჯახო და სოციალური ურთიერთობა მედიაციის მხარესთან, რომელიმე მხარის, მისი ადვოკატის, მონმის იურიდიული წარმომადგენლობა ან ნეიტრალური მესამე პირის სტატუსით მომსახურების განწევა, ასევე სხვა სახის უპირატესობა, რაც ინვესს მიკერძოებას ან ქმნის მისი არსებობის შთაბეჭდილებას.⁹⁹ გამჟღავნების ვალდებულებით იბოჭება ადვოკატ-მედიატორი, თუ ზემოაღნიშნული საფუძვლების არსებობა მიემართება მის ამჟამინდელი ოჯახის წევრებს, დამსაქმებელს, პარტნიორს ან ბიზნეს მოკავშირეს.¹⁰⁰

ამასთან, მნიშვნელოვანია, რომ წარსულში განხორციელებული წარმომადგენლობის, ყოფილი კლიენტების, ფირმებში ფინანსური წილობრივი მონაწილეობის შესახებ ინფორმაციის გამჟღავნების ვალდებულება ხშირად წინააღმდეგობაში მოდის წარსულში განხორციელებული წარმომადგენლობებისა და წარმართული დავის გადაწყვეტის პროცედურების კონფიდენციალურობის ვალდებულებასთან.¹⁰¹ შესაბამისად, მიუკერძოებლობის უზრუნველყოფის მიზანი შეფარდებულ უნდა იქნეს კონფიდენციალურობის პრინციპის მოქმედების ფარგლებთან.

6. წარმომადგენლობის შეზღუდვა

ნეიტრალური მესამე პირის სტატუსით დავის გადაწყვეტის პროცედურაში მონაწილეობისას, ადვოკატ-მედიატორი არ უნდა ჩაერთოს ფინანსურ, ბიზნეს, პროფესიულ, საოჯახო ან სოციალურ ურთიერთობაში მხარეთა თანხმობის გარეშე ან შეიძინოს რაიმე ფინანსური ან პი-

⁹⁸ *Menkel-Meado C., Plapinger E., Model Rule for the Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 15, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20neutral%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.*

⁹⁹ *CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR – Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, 2002, (საბოლოო რედაქციით – 2004), Rule 4.5.3. (b) (1), <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.*

¹⁰⁰ იქვე, Rule 4.5.3. (c).

¹⁰¹ *Menkel-Meado C., Plapinger E., Model Rule for the Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 15, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20neutral%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.*

რადი ინტერესი რომელიმე მხარესთან, ინსტიტუციასთან ან წარმომადგენელთან მიმართებით, რაც ზეგავლენას მოახდენს მიუკერძოებლობის არსებობაზე ან შექმნის მიუკერძოების შთაბეჭდილებას.¹⁰²

სადაც შესაძლებელია გარემოებები გონივრულად ქმნიდეს წარმოდგენას, რომ ნეიტრალურ მესამე პირზე დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის პროცესში ზემოქმედება მოახდინა მოსალოდნელმა სამომავლო ურთიერთობამ ან შესაძლო ინტერესმა, მაშინ ამ პირმა არ უნდა გამოიჩინოს შესაბამისი ინტერესი ან არ წარმოადგინოს მხარე არსებითად განსხვავებულ საქმეშიც ერთი წლის ან სხვა გონივრული პერიოდის განმავლობაში, გარდა იმ შემთხვევისა თუ ორივე მხარე ინფორმირებული თანხმობით გაათავისუფლებს ნეიტრალურ მესამე პირს აღნიშნული შეზღუდვისგან.¹⁰³ პროფესიული ქცევის მოდელური წესების 1.12 (a) პუნქტის შესაბამისად, ადვოკატი არ შეიძლება იყოს იმ პირის წარმომადგენელი, რომლის საქმესთან დაკავშირებით „პირადად და არსებითად“¹⁰⁴ მონაწილეობდა დავის გადაწყვეტის პროცესში მოსამართლის, არბიტრის, მედიატორის ან სხვა ნეიტრალური მესამე პირის სტატუსით გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მის მონაწილეობაზე მხარეებმა განაცხადეს ინფორმირებული თანხმობა წერილობითი ფორმით. აღნიშნული მუხლის განმარტებით, თუ პირს წარსულში მხოლოდ დავის გადაწყვეტის ადმინისტრირების მოვალეობა ჰქონდა და არ იყო უშუალოდ არსებით განხილვაში ჩართული, მაშინ მუხლით დადგენილი წარმომადგენლობის შეზღუდვა მასზე არ გავრცელდება.¹⁰⁵

მსგავსად, საერთაშორისო სავაჭრო პალატის დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის წესების¹⁰⁶ თანახმად, მედიატორს ეკრძალება მის მიერ განხილულ საქმესთან დაკავშირებით სასამართლო, საარბიტრაჟო ან სხვა პროცესებში ჩართვა მოსამართლის, არბიტრის, ექსპერტის, მხარის წარმომადგენლის ან მრჩევლის სტატუსით, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ყველა მხარე აღნიშნულზე წერილობით თანხმობას აცხადებს.¹⁰⁷ ადვოკატს, რომელიც მოსამართლის, არბიტრის, მედიატორის ან სასამართლო ოფიცრის სტატუსით იყო საქმეში ჩართული, ეკრძალება წარმომადგენლობის განხორციელება აღნიშნულ საქმესთან დაკავშირებული პირებისთვის, მხარეთა წერილობითი თანხმობის გარეშე.¹⁰⁸ მსგავს დანაწესს იცნობს ასევე ნებრასკის პროფესიული პასუხისმგებლობის კოდექსი¹⁰⁹, ნიუ იორკის ადვოკატის პროფესიული პასუხის-

¹⁰² CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR - Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, 2002, (საბოლოო რედაქციით – 2004), Rule 4.5.3. (d), <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

¹⁰³ იქვე, მსგავსი დანაწესი იხ. Canon I.D. of the Code of Ethics for Arbitrators in Commercial Disputes (AAA-ABA, 1977), <https://www.adr.org/aaa/ShowProperty?nodeId=/UCM/ADRSTG_003867>.

¹⁰⁴ იხ: American Bar Association's E2K Report, http://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/policy/ethics_2000_commission.html; Folberg J., Golann D., Mediation, The Roles of Advocate and Neutral, Wolters Kluwer Law and Business, Aspen Casebook Series, Austin, Boston, Chicago, New York, The Netherlands, 2011, 425.

¹⁰⁵ Annotated Model Rules of Professional Conduct, 6th ed., Center for Professional Responsibility, ABA, 2007, 193, <abanet.org/cpr>.

¹⁰⁶ ICC ADR Rules (in Commercial Cases), 1 July, 2001, <www.iccwbo.org>, <www.iccdri.com>.

¹⁰⁷ Article 7, Sec. 3. იხ. ასევე Boule L., Nesic M., Mediator Skills and Techniques: Triangle of Influence, European Code of Conduct for Mediators, Athenaeum Press, Great Britain, 2010, 426.

¹⁰⁸ New Jersey Disciplinary Rules of Professional Conduct, 2001, RPC 1.12 Former Judge, Arbitrator, Mediator or Other Third-Party Neutral or Law Clerk, <<https://www.law.cornell.edu/ethics/nj/code/>>.

¹⁰⁹ The Nebraska Supreme Court Code of Professional Responsibility EC 5-20, (1990, 1995, 2000), 31.21, <<https://supremecourt.nebraska.gov/sites/court.cdc.nol.org/files/misc/profresp-31.pdf>>.

მგებლობის კოდექსი,¹¹⁰ ტენესის უზენაესი სასამართლოს წესები¹¹¹

მნიშვნელოვანია მედიაციის მომსახურების მიმწოდებელი ცენტრის ნეიტრალურობის დაცვა, რათა დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის პროცესი მათ მიერ არ იქნეს გამოყენებული დამატებითი და სამომავლო რეგულარული შემოსავლის წყაროს მიღების საშუალებად. შესაბამისად, თუ ადვოკატი დისკვალიფიცირებულია მოდელური წესის თანახმად, მასთან ასოცირებულ არცერთ ადვოკატს მოცემულ იურიდიულ ფირმაში არ აქვს განსახილველ საქმეში წარმომადგენლობის უფლება¹¹² ამავე აქტით დადგენილი ცალკეული გამონაკლისების გარდა.¹¹³ აღნიშნული რეგულირებიდან გამომდინარე, ადვოკატის დისკვალიფიკაცია იწვევს მისი ფირმის დისკვალიფიკაციასაც, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ გამოირიცხება ადვოკატის ფინანსური წილი აღნიშნული საქმით ფირმის მიერ მისაღები შემოსავლიდან. ხოლო წარსულში განეული მომსახურებიდან ანაზღაურების მიღების უფლება ძალაში რჩება.¹¹⁴ ფირმის დისკვალიფიკაცია შესაძლებელია აცილებულ იქნეს მით უფრო იმ გარემოების გამო, რომ მედიატორი იბოჭება კონფიდენციალურობის ვალდებულებით, რაც გამორიცხავს მედიაციის ფარგლებში მიღებული ინფორმაციის გამჟღავნების შესაძლებლობას იურიდიული ფირმის თანამშრომლებისთვის.¹¹⁵

მოგვიანებით მოდელური 4.5.4 (b) (1) წესით შეიცვალა მიდგომა და ადვოკატის იურიდიულ ფირმას შეეზღუდა მხოლოდ იმავე საქმეში წარმომადგენლობის განხორციელების შესაძლებლობა¹¹⁶, რომელშიც ნეიტრალური მესამე პირის სახით მონაწილეობდა მისი ადვოკატი ამ უკანასკნელის სათანადო პროცედურით საქმისგან ჩამოცილების შემთხვევაშიც. დასაშვებად განისაზღვრა იურიდიული ფირმის მიერ წარმომადგენლობის განხორციელება სხვა არსებითად დაკავშირებულ ან შემხებლობის არმქონე საქმეში, ადვოკატის სათანადოდ ჩამოცილების საკვალდებულო მოთხოვნის ძალაში დატოვებით.¹¹⁷

ინტერესთა კონფლიქტის გამოვლენისთანავე, აუცილებლად უნდა განხორციელდეს შეტყობინება მხარეებისთვის, რომელიც აღწერს ადვოკატის წარსულ შემხებლობას აღნიშნულ საქმესთან და დამკვიდრებულ პროცედურას საქმისგან ადვოკატის ჩამოცილების მიზნით.¹¹⁸

¹¹⁰ New York Lawyer's Code of Professional Responsibility, EC 5-20, (1999, updated in 2007), 46, <<https://www.nysba.org/WorkArea/DownloadAsset.aspx?id=26638>>.

¹¹¹ Tennessee Supreme Court Rule 8. Rule of Professional Conduct, (Rule replaced in its entirety by order filed September 29, 2010, effective January 1, 2011), <<http://www.tsc.state.tn.us/rules/supreme-court/8>>.

¹¹² The ABA Model Rules of Professional Conduct, 1.12 (a.c); ix. aseve, Folberg J., Golann D., Mediation, The Roles of Advocate and Neutral, Wolters Kluwer Law and Business, Aspen Casebook Series, Austin, Boston, Chicago, New York, The Netherlands, 2011, 425.

¹¹³ CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR - Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, 2002, (საბოლოო რედაქციით – 2004), Rule 4.5.4 (b) (1), <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

¹¹⁴ Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B., Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 455; Annotated Model Rules of Professional Conduct, 6th ed., Center for Professional Responsibility, ABA, 2007, 194, <abanet.org/cpr>.

¹¹⁵ A Litigative History the development of the ABA Model Rules of Professional Conduct, 1983-2005, 2006, 288.

¹¹⁶ მისი რომელიმე სხვა ადვოკატის მეშვეობით.

¹¹⁷ Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, Rule 4.5.4 (b) (1), 2002, (საბოლოო რედაქციით – 2004). CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

¹¹⁸ Annotated Model Rules of Professional Conduct, 6th ed., Center for Professional Responsibility, ABA, 2007, 194, <abanet.org/cpr>.

თუ ადვოკატი ნეიტრალური მესამე პირის სახით მონაწილეობს პროცესში სასამართლოს, სახელმწიფო სააგენტოს ან სხვა ორგანიზაციის მოთხოვნის საფუძველზე, საზოგადოებრივი ინტერესებისათვის, ანაზღაურების გარეშე და მინიმალური პერიოდით, მაშინ ნეიტრალურ მესამე პირთან დაკავშირებული იურიდიული ფირმა ვერ იქნება დისკვალიფიცირებული.¹¹⁹

ეთიკის წესების დადგენა ინტერესთა კონფლიქტის პრევენციისთვის განსაკუთრებით საფრთხილო და საპასუხისმგებლო ნაბიჯია, რადგან ადვოკატის დისკვალიფიკაციას ერთი მოკრძალებული მედიაციის გამო შესაძლებელია მოჰყვეს დიდი და მძლავრი იურიდიული ფირმის დისკვალიფიკაცია.¹²⁰ მკაცრმა რეგულაციებმა შეიძლება განაპირობოს კვალიფიციური ადვოკატების ნაკლები დაინტერესება - მონაწილეობა მიიღონ მედიაციაში, თუ ეს მომავალში დავის გადაწყვეტის სხვა პროცესებში მონაწილეობის, კლიენტთა წარმომადგენლობის დაუსაბუთებელი შეზღუდვის საფუძველი გახდება.

7. მომსახურების საფასურის სამართლიანი განსაზღვრა

ადვოკატმა დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის პროცესში ნეიტრალური მესამე პირის სტატუსით ჩართვამდე ან გონივრული პერიოდის განმავლობაში მას შემდეგ, რაც მხარეები დაეთანხმებიან მის პროცესში მონაწილეობას, წერილობით უნდა შეატყობინოს მხარეებს მომსახურების ტარიფის შესახებ, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ის მოხალისედ, ანაზღაურების გარეშე მონაწილეობს პროცესში.¹²¹

ავსტრიის მედიატორთა ქცევის კოდექსი¹²² განმარტავს, რომ მედიაცია შეიძლება დაიწყოს მხოლოდ მისი ყველა მონაწილისგან მედიატორის ანაზღაურების კრიტერიუმებსა და ტარიფებზე თანხმობის მოპოვების შემდეგ.¹²³ ანალოგიურ მიდგომას ავითარებს ტეხასის უზენაესი სასამართლოს მედიატორთა ეთიკური სტანდარტები.¹²⁴ ამასთან, იურისტის ანაზღაურების შესახებ აქტი არ ვრცელდება მედიაციის მომსახურებაზე და ნეიტრალურ მესამე პირ იურისტს შეუძლია თავისუფლად განსაზღვროს ანაზღაურების ტარიფი, რომელიც უნდა აკმაყოფილებდეს გონივრულობის უმთავრეს კრიტერიუმს. ეს კრიტერიუმი ასევე დომინირებს მართლმსაჯულების განრიდების მედიაციაშიც.¹²⁵

თუ ნეიტრალური მესამე პირი გადის პროცესიდან, მაშინ მან უნდა დააბრუნოს მხარეების მიერ მიღებული ის ანაზღაურება, რომელიც არ გამოუმუშავებია ან რომელიც „ზედმეტად წინასწარ არის გადახდილი“¹²⁶.

¹¹⁹ CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR - Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, 2002, (საბოლოო რედაქციით – 2004), Rule 4.5.4 (d), <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

¹²⁰ Folberg J., Golann D., Mediation, The Roles of Advocate and Neutral, Wolters Kluwer Law and Business, Aspen Casebook Series, Austin, Boston, Chicago, New York, The Netherlands, 2011, 425.

¹²¹ CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR - Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, 2002, (საბოლოო რედაქციით – 2004), Rule 4.5.5. (a), <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

¹²² Austrian Code of Conduct for Mediators, Art. 2.2.5.

¹²³ Hopt K.J., Steffek F., Mediation: Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 268.

¹²⁴ Supreme Court of Texas Ethical Standards for Mediators, 2011, Standard 3 - Mediation Costs, <<http://www.txmca.org/ethics.htm>>.

¹²⁵ Hopt K.J., Steffek F., Mediation: Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 268-269.

¹²⁶ Mediator Standards Board, National Mediator Accreditation Standards, Professional Standards and Ethics, Australian Center for Justice Innovation, 7-1, 2015, 14.

ნეიტრალური მესამე პირის სტატუსით მონაწილე ადვოკატი, რომელიც აწესებს პირობით ხარჯებს, დამოკიდებულს პროცესის ხანგრძლივობაზე, შეთანხმების მიღწევის ფაქტზე, ან დავის გადაწყვეტის გარკვეულ შედეგზე, ვალდებულია განუმარტოს მხარეებს, რომ ფასების მსგავსი განსაზღვრა პირდაპირ ფინანსურ დაინტერესებას ანიჭებს ნეიტრალურ პირს საქმის გადაწყვეტის შედეგის მიმართ, რაც შესაძლებელია წინააღმდეგობაში მოდიოდეს მხარეთა უფლებასთან, შეწყვიტონ მოლაპარაკება საქმის შეთანხმებით დასრულების გარეშე. ნეიტრალურმა მესამე პირმა ასევე უნდა გაითვალისწინოს, რომ მომსახურების საფასურის ამგვარი სისტემის განსაზღვრით შეიძლება შეიქმნას მიკერძოების შთაბეჭდილება.¹²⁷ პირობითი ანაზღაურების სისტემის შემთხვევაში არსებობს საფრთხე, რომ მედიაციის შეთანხმების გზით დასრულება მედიატორის მიზნად იქცევა ხოლმე.¹²⁸ საერთაშორისო პრაქტიკაში ცალკეული რეგულაციით პირობითი ხარჯები არაეთიკურად არის განსაზღვრული¹²⁹ და მათი დაკისრება იკრძალება ეთიკის ნორმებით.¹³⁰ მოდელური წესი მართალია არ კრძალავს, მაგრამ აკისრებს ვალდებულებას ნეიტრალურ მესამე პირს აუხსნას მხარეებს ანაზღაურების ამგვარი წესის შესაძლო მოსალოდნელი შედეგები, ინტერესთა კონფლიქტის ჩათვლით. შესაბამისად, ნეიტრალურ მესამე პირს უნევს შესაძლო ინტერესთა კონფლიქტის ან მიკერძოების წარმოშობის ალბათობის შეფასება¹³¹ და მთელი ძალისხმევით მისი პრევენცია.

პირობითი ხასიათის ანაზღაურების სქემები ხშირად გამოიყენება რომ ნაახალისონ მხარეთა მონაწილეობა დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის პროცედურებში ან დავის შეთანხმების დასრულება. ცალკეული ქვეყნის კანონმდებლობითა და სტანდარტებით იკრძალება ანაზღაურების ამგვარი სისტემა. მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტები¹³² განსაზღვრავს, რომ მედიატორმა არ უნდა ხელყოს მხარეთა თვითგამორკვევის პრინციპი „...გაზრდილი ანაზღაურების მიღების... მიზნით“. ¹³³ ვინაიდან თვითგამორკვევა მედიაციის ყველაზე ფუნდამენტური და წამყვანი პრინციპია და დაუშვებელია რაიმე კომპრომისი აღნიშნული პრინციპის ხარჯზე¹³⁴, მედიატორმა არასათანადო ზემოქმედება, იძულება¹³⁵ არ უნდა მოახდინოს მხარეზე

¹²⁷ CPR Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR - Model Rule for the Lawyer as Third Party Neutral, 2002, (საბოლოო რედაქციით – 2004), Rule 4.5.5. (c), <<http://www.cpradr.org/RulesCaseServices/CPRRules/ModelRulefortheLawyerasThird-PartyNeutral.aspx>>.

¹²⁸ *Shapira O.*, *A Theory of Mediator's Ethics*, Cambridge University Press, 2016, 184.

¹²⁹ Mediator Standards Board, National Mediator Accreditation Standards, Professional Standards and Ethics, Australian Center for Justice Innovation, art. 11.2, 7-1, 2015, 14.

¹³⁰ California Rules of Court, 3.859 (c), მითითებულია: *Bullen B.A.*, *Mediation, A Training and Resource Guide for the Mediator*, Trafford Publishing, United states of America, 2012, 573.

¹³¹ *Menkel-Meado C.*, *Plapinger E.*, Model Rule for the Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 21, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20neutral%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.

¹³² Model Standards of Conduct for Mediators, AAA, ABA, ACR, 1994, Revised 2005, Standard I.B., <http://www.americanbar.org/content/dam/aba/migrated/2011_build/dispute_resolution/model_standards_conduct_april2007.authcheckdam.pdf>.

¹³³ იხ. *Shapira O.*, *A Theory of Mediator's Ethics*, Cambridge University Press, 2016, 184; იხ. ასევე, *Shapira O.*, *A Theory of Mediator's Ethics*, Cambridge University Press, 2016, 184; North Carolina Standards, Rule VII.G.

¹³⁴ *Alfini J.J.*, *Mediation as a Calling: Addressing the Disconnect between Mediation Ethics and the Practices of Lawyer Mediators*, South Texas Law Review, Vol. 49, 2008, 830-831.

¹³⁵ *Shin C.P.*, *Drafting Agreements as an Attorney-Mediator: Revisiting Washington State Bar Association Advisory Opinion 2223*, 89 Wash. L. Rev., 2014, 1040. იხ. ასევე, *Alfini J.J.*, *Mediation as a Calling: Addressing the Disconnect between Mediation Ethics and the Practices of Lawyer Mediators*, South Texas Law Review, Vol. 49, 2008, 830.

მის დასარწმუნებლად, მიაღწიოს შეთანხმებას და სურვილის სანინააღმდეგოდ მიიღოს მონაწილეობა პროცესში¹³⁶ (აკრძალული იძულება).¹³⁷

8. მედიაციის შეთანხმების შედგენის უფლებამოსილება და მისი ფარგლები

პროფესიული ქცევის მოდელური წესების თანახმად, მედიატორი შესაძლებელია დახმარებას უწევდეს მხარეებს დავის გადაწყვეტის ან/და შეთანხმების შედგენაში. ამასთან, აღნიშნული დახმარების განწვევა დასაშვებია მხარეებისთვის, რომლებიც დამოუკიდებლად ან წარმომადგენლებით არიან პროცესში ჩართულნი.¹³⁸ უფლებამოსილების ფარგლებს, რომლითაც ნეიტრალური მესამე პირის მონაწილეობა უნდა განხორციელდეს დავის გადაწყვეტის პროცესში, განსაზღვრავს სასამართლო ან მხარეები.¹³⁹

დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის სხვადასხვა სისტემაში მედიატორს შესაძლებელია მინიჭებული ჰქონდეს მედიაციის შეთანხმების სრულად¹⁴⁰ ან ზოგადი მონახაზის ჩამოყალიბების უფლება, რომლის საფუძველზეც ხელშეკრულების პირობებს დეტალურად განსაზღვრავენ წარმომადგენლები მხარეებთან შეთანხმებით.¹⁴¹ აღნიშნული უფლებამოსილების სრულად მინიჭება დასაშვებია მხოლოდ არა ადვოკატი მედიატორისთვის.¹⁴² ხშირად მედიაციის შეთანხმების ფორმირებისათვის საჭიროა სპეციალური ცოდნა, რისთვისაც გამართლებულია აღნიშნულ საკითხში ექსპერტის ჩართვა.

ადვოკატ მედიატორმა უნდა „დასვას შეკითხვები შეთანხმების პირობების დაზუსტების მიზნით“¹⁴³ და ეთიკური ვალდებულებების კონფლიქტის თავიდან აცილებისთვის დასაშვებია შეთანხმებაში მიუთითოს მხოლოდ ის, რაც მხარეების მიერ შემოთავაზებული ფორმულირებაა.¹⁴⁴ უფლებამოსილების ამ ფარგლებით მედიატორი არ ჩაითვლება იურიდიული პრაქტიკის განმახორციელებლად. თუმცა, უმარტივესი სახელშეკრულებო დებულების შედგენაც ხშირად

¹³⁶ სავალდებულო მედიაციის შემთხვევაში მხარის ჩართვა პროცესში სასამართლოს მიერ არის ინიცირებული, თუმცა პროცესის მინდინარეობისას მხარეს უფლება აქვს უარი თქვას მედიაციის პროცესზე თუ მედიაციის ფარგლებში შეუძლებელია შეთანხმების მიღწევა. სავალდებულო მედიაცია გულისხმობს მხარის ნების ავტონომიის შეზღუდვას მხოლოდ მედიაციისადმი მიმართვის ნაწილში და იგი არ გულისხმობს შეთანხმების სავალდებულოობას. იხ. *Roper I.*, *Mediation, Good Faith, Bad Faith*, 40 *Alternative L.J.*, 2015, 50. შეად. *Vettori S.*, *Mandatory Mediation: An Obstacle to Access to Justice?* 15 *Afr. Hum. Rts. L.J.*, 2015, 357-359.

¹³⁷ Florida Rules for Certified and Court-Appointed Mediators (ADR Resource Handbook, January, 2015), Rule №10.310 (b). <http://www.mediate.com/articles/floridarules.cfm>.

¹³⁸ *Menkel-Meado C.*, *Plapinger E.*, Model Rule for the Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 3, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20neutral%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.

¹³⁹ Annotated Model Rules of Professional Conduct, 6th ed., Center for Professional Responsibility, ABA, 2007, 287, <abanet.org/cpr/>.

¹⁴⁰ ამ საკითხზე იხ. *Kovach K.K.*, *Mediation in a Nutshell*, 3rd ed., United States of America, 2014, 238-247.

¹⁴¹ *Shin C.P.*, *Drafting Agreements as an Attorney-Mediator: Revisiting Washington State Bar Association Advisory Opinion 2223*, 89 *Wash. L. Rev.*, 2014, 1041.

¹⁴² *Boulle L.J.*, *Colatrella M.T.*, *Picchioni A.P.*, *Mediator Skills and Techniques*, LexisNexis, 2008, 104-105.

¹⁴³ *Shin C.P.*, *Drafting Agreements as an Attorney-Mediator: Revisiting Washington State Bar Association Advisory Opinion 2223*, 89 *Wash. L. Rev.*, 2014, 1042.

¹⁴⁴ *Russel M.O.*, *The Mediation Handbook, Effective Strategies for Litigators*, Bradford Publishing Company, Denver Colorado, 2011, 196.

შეუძლებელია გარკვეული სამართლებრივი შეფასების გარეშე, რაც შეიძლება გარკვეულნი-ლად ანიჭებდეს ერთ მხარეს უპირატესობას მეორესთან შედარებით, რაზეც მხარეები მედია-ციის პროცესში არ შეთანხმებულან.¹⁴⁵ ამიტომაც, იურიდიული დოკუმენტის მომზადება-შედგენა,¹⁴⁶ რომელიც გავლენას ახდენს პირთა უფლება-მოვალეობებზე მიჩნეულია იურიდიული პრაქტიკის განხორციელების ერთ-ერთ მთავარ მახასიათებლად.¹⁴⁷

აშშ-ის ვაშინგტონის შტატის უზენაესი სასამართლო კისრულობს უმთავრეს პასუხის-მგებლობას ადვოკატთა ეთიკის წესების დადგენაზე, თუმცა ადვოკატთა ასოციაციის კომიტე-ტი აქვეყნებს სარეკომენდაციო მოსაზრებებს¹⁴⁸ და დახმარებას უწევს იურიდიული პრაქტიკის განმახორციელებლებს ეთიკური ვალდებულებების აღსრულებაში.¹⁴⁹

ამ თვალსაზრისით მნიშვნელოვანი ვაშინგტონის სარეკომენდაციო მოსაზრება 2223 მი-ღებულ იქნა 2012 წელს და შეეხებოდა ადვოკატი მედიატორის მიერ საოჯახო დავის ფარგლებ-ში ქონების განაწილების შეთანხმების, მშობლის მოვალეობის შესრულების გეგმის და ბავშვზე მეურვეობის დოკუმენტების შედგენის დაუშვებლობას, რამეთუ აღნიშნული არ შემოიფარგლე-ბა სტანდარტული ფორმულარების შევსებით და გულისხმობს კომპლექსური შინაარსის დებუ-ლებების შედგენას, რომელიც გავლენას ახდენს მხარეთა უფლებებზე და განსაკუთრებით ქო-ნებრივ მოთხოვნებზე.

დავების ეფექტიანად გადაწყვეტის ბრიტანული ცენტრის სამოქალაქო და კომერციული დავების მედიაციის მოდელური პროცედურები¹⁵⁰ მედიაციის შეთანხმების შედგენას ერთმნიშ-ვნელოვნად განსაზღვრავს მხარეთა წარმომადგენლების ვალდებულებად.¹⁵¹

პროფესორ ლეონარდ რისკიანი ჯერ კიდევ რამდენიმე ათეული წლის წინ წერდა რომ „ფი-ლოსოფიური სქემა, რომლითაც იურისტები და სამართლის პედაგოგები ხელმძღვანელობენ მნიშვნელოვნად განსხვავდება იმისაგან, რისთვისაც უნდა იყოს მონოდედული მედიატორი.“¹⁵² ადვოკატი მედიატორის შემთხვევაში დიდია რისკი იმისა, რომ მხარეთა წარმომადგენლებს მი-ენიჭებათ დომინანტური პოზიცია პროცესში, მაგრამ აღნიშნულის პრევენცია უნდა განხორ-ციელდეს მხარის ინტერესებისა და პრიორიტეტულობის განსაზღვრით და წინა პლანზე წამო-წევით.¹⁵³ ადვოკატი მედიატორის შემთხვევაში შესაძლებელია ასევე არსებობდეს მეტი ალბა-თობა, რომ მოხდება მხარეთა უთანხმოების შინაარსის უმთავრესად იურიდიულ და ფინანსურ

¹⁴⁵ *Russel M.O.*, *The Mediation Handbook, Effective Strategies for Litigators*, Bradford Publishing Company, Denver Colorado, 2011, 196.

¹⁴⁶ და არა მხარეთა ტექნიკური დახმარება მის შედგენაში, *Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B.*, *Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes*, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 451; Washington State Bar Association Advisory Opinion №2223, <<http://www.wsba.org/Resources-and-Services/Ethics>>.

¹⁴⁷ იხ. Washington State Bar Association Advisory Opinion №2223, <<http://www.wsba.org/Resources-and-Services/Ethics>>; *Laffin M.E.*, *Preserving the Integrity of Mediation through the Adoption of Ethical Rules for Lawyer-Mediators*, *Notre Dame Journal of Law, Ethics and Public Policy*, Vol. 14, Issue 1, Art. 14, 2014, 503; *Boulle L.J., Colatrella M.T., Picchioni A.P.*, *Mediator Skills and Techniques*, LexisNexis, 2008, 104-105.

¹⁴⁸ Washington State Bar Association Advisory Opinion №2223, <<http://www.wsba.org/Resources-and-Services/Ethics>>.

¹⁴⁹ *Shin C.P.*, *Drafting Agreements as an Attorney-Mediator: Revisiting Washington State Bar Association Advisory Opinion 2223*, 89 Wash. L. Rev., 2014, 1043.

¹⁵⁰ CEDR Model Mediation Procedure (used in General Civil and Commercial Cases), <www.cedr.com>.

¹⁵¹ *Boulle L., Nesic M.*, *Mediator Skills and Techniques: Triangle of Influence*, European Code of Conduct for Mediators, Athenaeum Press, Great Britain, 2010, 415.

¹⁵² *Riskin L.L.*, *Mediation and Lawyers*, 43 Ohio St. L.J. 29, 1982, 43-44.

¹⁵³ *Alfini J.J.*, *Mediation as a Calling: Addressing the Disconnect between Mediation Ethics and the Practices of Lawyer Mediators*, *South Texas Law Review*, Vol. 49, 2008, 834.

საკითხებში გამოხატვა¹⁵⁴, შემოქმედებითი ალტერნატივების ნაკლები ძიება ფინანსური და სამართლებრივი საკითხების გადაჭრასთან ერთად პერსონალური ინტერესების იდენტიფიცირებისა და მათი შეთანხმებაში ასახვის მიზნით.

მიუხედავად მედიაციის შეთანხმების შედგენის პროცესში მედიატორის ჩართულობის ხარისხისა, ნებისმიერ შემთხვევაში მისი პასუხისმგებლობის ფარგლებში რჩება ვალდებულება, უზრუნველყოს მხარეთა მიერ ინფორმირებული, დეტალურად განსაზღვრული¹⁵⁵ და შესრულებადი შეთანხმების მიღწევა.¹⁵⁶ აღნიშნული ვალდებულება მხარეთა თვითგამორკვევის პრინციპის მაქსიმალური რეალიზებით უნდა განხორციელდეს და ამასთან, ზედმინევენით იქნეს დაცული მედიატორის ეთიკური ვალდებულებები მედიაციის პროცესის დასკვნით და მნიშვნელოვნად საპასუხისმგებლო ეტაპზე.

დოქტრინაში აღიარებულია, რომ მხარეთა თვითგამორკვევის უფლება გაცილებით ფართოა, ვიდრე სამოქალაქო სამართალში არსებული ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპი. მედიაციის შეთანხმებით მიღებული კმაყოფილების ხარისხი გულისხმობს მხარეთა მადლიერებას ნეიტრალური პირის მიმართ თავისუფალი ნების ამსახველი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში დახმარებისათვის. ამიტომ თვითგამორკვევის უფლების რეალიზაციის ხელშეწყობა მედიატორის მიერ გულისხმობს არა მხოლოდ მხარეთა თანხმობის მოპოვებას ხელშეკრულების პირობებზე,¹⁵⁷ არამედ მათ მიერ საკუთარი ნამდვილი ნების იდენტიფიცირების და შეთანხმებაში დეტალურად განსაზღვრის უზრუნველყოფას.

IV. დასკვნა

დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის პოლიტიკის ორი ძირითადი მიზანია დაიცვას მხარეები ინტერესთა კონფლიქტით გამოწვეული ზიანისგან და საზოგადოება – დავის გადაწყვეტის პროცესებზე არასათანადო ზემოქმედების შთაბეჭდილების შექმნისგან. დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის კონტექსტში ეს მიზნები არსებითად მნიშვნელოვანია¹⁵⁸, რადგან ორივე შემთხვევაში საფრთხე ექმნება პროცესის ეთიკურ ურღვევობას, ადვოკატების რეპუტაციას, მხარეთა და საზოგადოების ნდობას დავის გადაწყვეტის პროცედურების მიმართ.¹⁵⁹ ადვოკატის, ნეიტრალური მესამე პირის სახით მედიაციის პროცესში მონაწილეობის ეთიკური საფუძვლების განსაზღვრა დადებით გავლენას მოახდენს იმ საზოგადოებრივ აზრზე, რომელიც ყალიბდება სახელმწიფოში იურიდიული პროცესების წარმართვასთან დაკავშირებით.¹⁶⁰ საზოგადოების წი-

¹⁵⁴ *Alfini J.J.*, Mediation as a Calling: Addressing the Disconnect between Mediation Ethics and the Practices of Lawyer Mediators, *South Texas Law Review*, Vol. 49, 2008, 835.

¹⁵⁵ *Anderson D. Q.*, Litigating Over Mediation – How Should the Courts Enforce Mediated Settlement Agreements? *Sing. J. Legal Stud.* 105, 2015, 124.

¹⁵⁶ *Kovach K.K.*, Mediation in a Nutshell, *United States of America*, 2003, 276.

¹⁵⁷ *Anderson D. Q.*, Litigating Over Mediation – How Should the Courts Enforce Mediated Settlement Agreements? *Sing. J. Legal Stud.* 105, 2015, 111.

¹⁵⁸ *Menkel-Meado C., Plapinger E.*, Model Rule for the Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 17, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20neutral%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.

¹⁵⁹ *Menkel-Meado C., Plapinger E.*, Model Rule for the Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 18, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20neutral%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.

¹⁶⁰ იქვე, 22.

ნაშე არსებულ ზნეობრივ პასუხისმგებლობის გაზიარების მიზანი ნათლად არის გადმოცემული საქართველოს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის¹⁶¹ პრეამბულაში.¹⁶² ამასთან, ეთიკის წესების დადგენა-გაფართოება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რომ სრულყოფილად იქნეს გამოყენებული მედიაციის არსით განსაზღვრული პოტენციალი.¹⁶³

ადვოკატ-მედიატორის ეთიკური ქცევის სტანდარტები შესაძლებელია მონესრიგდეს როგორც ადვოკატის პროფესიული ეთიკის წესების გაფართოებით და დავის გადაწყვეტის სხვადასხვა რეჟიმში მისი ტრანსფორმირებული როლის დიფერენცირებული განსაზღვრით, ასევე დამოუკიდებელი ქცევის წესების დადგენით.

საქართველოში პრაქტიკოსების მიერ იურიდიული და სამედიაციო პრაქტიკის კომბინირება¹⁶⁴ სულ უფრო მზარდი ტენდენცია გახდება მედიაციის გამოყენების გაფართოების კვალდაკვალ. აღნიშნულ პროცესს მნიშვნელოვნად დააჩქარებს მედიაციის ეთიკური საფუძვლების განსაზღვრა, რომელიც წაახალისებს საზოგადოების ნდობას და შესაბამისად, მიმართვიანობას ეთიკურ სტანდარტებზე დაფუძნებული დემოკრატიული დავის გადაწყვეტის პროცესების მიმართ. ეს კი ბუნებრივად გამოიწვევს მზარდ მოთხოვნას ადვოკატებზე მედიაციაში წარმომადგენლობის თუ ნეიტრალური მესამე პირის სტატუსით მონაწილეობის კუთხით. ამასთან, ეთიკის სტანდარტების შემუშავებისას მნიშვნელოვანი პრინციპი უნდა იყოს მათი ერთგვაროვნების უზრუნველყოფა ეთიკის პოლიტიკის ზოგადი ჩარჩოს ფარგლებში.

¹⁶¹ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, დამტკიცებული საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის საერთო კრების მიერ 2006 წლის 15 აპრილს, 2012 წლის 8 დეკემბერს განხორციელებული ცვლილებებითა და დამატებებით.

¹⁶² ევროგაერთიანების ადვოკატთა ქცევის კოდექსის 3.7.1 მუხლი, მითითებულია: *კვაჭაძე მ., გასიტაშვილი ე., ბოჭორიშვილი კ., კორძახია ი.*, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კომენტარები ეთიკის კომისიის პრაქტიკაზე დაყრდნობით, ევროკავშირის პროექტი – კანონის უზენაესობის მხარდაჭერა, თბ., 2011, 8.

¹⁶³ *Alfini J.J.*, Mediation as a Calling: Addressing the Disconnect between Mediation Ethics and the Practices of Lawyer Mediators, *South Texas Law Review*, Vol. 49, 2008, 839.

¹⁶⁴ *Folberg J., Golann D.*, Mediation, The Roles of Advocate and Neutral, *Wolters Kluwer Law and Business*, Aspen Casebook Series, Austin, Boston, Chicago, New York, The Netherlands, 2011, 424.